

Bønner om og arbejdet for Israels frelse

Kvinderne i København i 1880'erne

Den Danske Israelsmission blev stiftet i 1885. Næste år kan vi således fejre 125-års jubilæum. Men et 125-års jubilæum kan vi allerede markere nu, hvis vi da tænker på, hvad ikke mindst kvinder med hjerte for Israels frelse gjorde i København i 1884 og årene forud.

Fle af dem var af svensk herkomst og gift med danskere. De inviterede i 1881 den Jesus-troende jøde Paulus Wolff, som boede i Sverige, til København, hvor han holdt møder og forsøgte at komme i kontakt med Københavns jøder. De organiserede sig i 1882 i en syforening og lavede håndarbejde, som de solgte på missionsbasarer, og et pænt bidrag blev sendt til Den Svenske Israelsmission til finansiering af en missionsrejse til Polen for Paulus Wolff. I efteråret 1884 – altså også for 125 år siden – holdt Evangelisk Alliance sin verdenskonferens i København. I denne

deltog en af de bedste kendere af datidens jødemission, nemlig J.F.A. de le Roi fra Tyskland. Han opfordrede ved et mindre møde til, at man dannede en egentlig dansk Israelsmission, hvilket skete året efter i 1885. I Norge havde man dannet en Israelsmission allerede i 1844, og i Sverige i 1875.

Og når vi nu er ved jubilæer: Netop i år for 200 år siden – den 15. februar 1809 – blev det første jødemissionsselskab dannet i London under navnet "London Society for Promoting Christianity Amongst the Jews", (London-selskabet for kristendommens udbredelse blandt jøderne). Selskabet eksisterer stadigvæk. En af selskabets første missionærer i det daværende Palæstina var sønderjyden Hans Nicolaysen, som jeg vender tilbage til. Jeg er ikke ude på at tage billige point. Men hvad skulle vi gøre uden kvinder? Jeg tænker naturligvis på missionsarbejde i det hele taget – i fortid og nutid, i indland og udland. For 125 år siden, i 1884, findes en

Elin Feddersen, svensk præstedatter, en af kvinderne bag syforeningen og fra 1885 og helt til 1930 med i Israelsmissionens bestyrelse.

notits i Den Norske Israelsmissions blad om kvindekredsens arbejde i København: "Det er en stille gerning og tilsyneladende ringe. Vi kommer sammen, forarbejder genstande og synger og beder for Israel."

Med udgangspunkt i denne notits vil jeg tage to forhold op. For det første nogle ord om bønner for Israels frelse, Israel her forstået som *folket Israel*. Og for det andet vil jeg sige noget om, hvordan man i det 19. århundrede reagerede på manglende succes i arbejdet for jødernes frelse.

At dele evangeliet med jøder betragter Israelsmissionen ikke som et udtryk for "antijødisk retorik og teologi".

Bøn om Israels frelse

Om de københavnske kvinders bøn for jødernes frelse i 1880'erne mødte kritik fra kirkelig side, ved jeg ikke. Derimod ved jeg, at en sådan bøn ikke er stueren i alle kirkelige kredse i dag. Det er den heller ikke for tidligere professor i kirkehistorie ved Københavns Universitet Martin Schwarz Lausten, som i sin bog "Jødesympati og jødehad i folkekirken" (2007) indrager Israelsmissionen.

For eksempel fremdrager Schwarz Lausten Israelsmissionens appel til bøn i kirkerne for det jødiske folk i efteråret 1939. I denne appel findes en detaljeret beskrivelse af de ulykkelige følger af racehadet mod jøderne, og den slutter af med at spørge, hvad Danmarks kristne vil stille op. Og svaret er, at "vi" gennem barmhjertighed og forbøn skal vise "vore jødiske brødre", at antisemitismen er en urt, som ikke hører hjemme i Danmarks have, og at "racehad under enhver form er uforeneligt med levende kristendom."

Efter at have fortalt om denne appel skriver Schwarz Lausten: "Denne flammende appel kan selvsagt kun have spredt glæde i danske jødiske kredse." Men herefter noterer han, at på den omtalte bededag skulle Danmarks kristne bede for jøderne om, at Gud i sin nåde ville vende alt det onde, så det blev til en velsignelse for jøderne. Jøderne skal nemlig vide, at vi "er rede til at dele med dem det bedste, vi har, Jesus Kristus og hans forsoningsværk på Golgata."

Dette er, som Schwarz Lausten siger andetsteds i bogen, udtryk for den "antijødiske retorik og teologi", som Den Danske Israelsmission havde. Med andre ord: Bøn i Jesu navn for jøder går an. Bøn i Jesu navn for jøder om, at de må komme til tro på Jesus, er udtryk for "antijødisk retorik og teologi".

Den køber jeg ikke. Det er en kortslutning. Og for min egen del vil jeg sige: hellere leve med den anklage end at udlade i Jesu navn at bede om – og arbejde for – jødernes frelse.

Men når det er sagt, er jeg ikke uberørt af alle de eksempler, som Schwarz Lausten fremdrager på ubehagelige generaliseringer om jøder og deres gudsyrdelse, om Guds dom over dem og deres tilværelse og om velmenende fortolkninger om hensigten med Guds dom over dem, som også findes i Israelsmissionens skrifter fra dengang. Vi må i dag i krysstallare vendinger selv gøre klart, hvad vi i dag må distancere os fra, når det kommer til generaliseringer, ordvalg og tone i beskrivelse af fx jøder og jødisk gudsyrdelse i tidligere missionslitteratur. En vis forsigtighed med i skråsikre vendinger at kunne fastslå Guds hensigt i enhver begivenhed kunne også være på sin plads.

Noget sådan må kunne gøres uden at give køb på vor overbevisning om, at jøder har brug for Jesus til frelse – lige så meget som alle os andre. Derfor fortsætter vi med at bede for Israels folk og fortsætter med at dele evangeliet med jøder.

Reaktioner på manglende succes

Kvinderne i København i 1880'erne skrev om deres suk: "Det er en stille gerning og tilsyneladende ringe." Noget kom der ud af den.

Vi glæder os over hver gang en jøde kommer til tro på Jesus, Israels Messias og bliver døbt. Vi glæder os over, at den messianske bevægelse er voksende. Men vi er også de første til at advare imod overdrevne tal i denne forbindelse. Og vi vil ikke lade vores hengivenhed, ja, forpligtelse til jødemission styre af succes eller mangel på samme.

Her kan vi lære noget af Hans Nicolaysen og andre missionærer, som besøgte Jerusalem fra 1818-1831, "besøgte" Jerusalem, fordi de ikke kunne få de muslimske myndigheders tilladelse til at bosætte sig dér.

Nicolaysen, der kom til Palæstina i december 1825, fik i 1833 som den første protestantiske missionær tilladelse til at bo i Jerusalem.

Der var ikke noget i vejen med disse missionærers forventninger. De var store. Resultaterne var imidlertid meget ringe. Så ringe, at hvis det var os, der mødte noget tilsvarende i vores arbejde, kunne det vel tænkes, at vi ville opgive det. Den første døb, Nicolaysen forretter, sker i 1839 – efter 14 års virke!

Missionærerne har et skarpt øje for de misforhold, som prægede

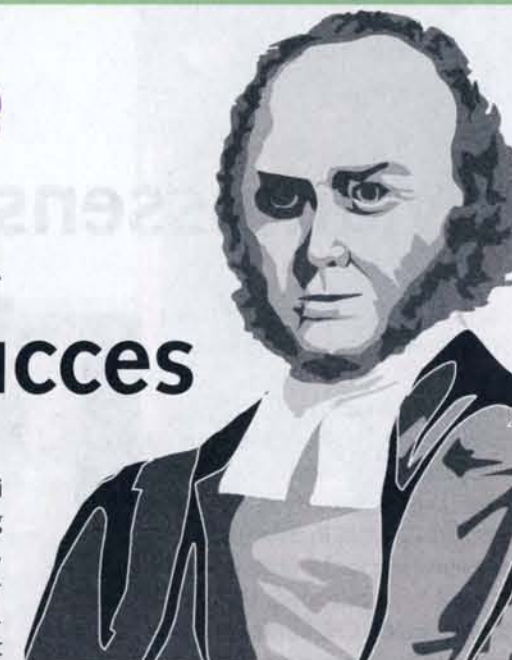
de gamle kirker i Jerusalem. Egentlig kan de godt forstå, at jøderne ikke tiltrækkes af disse. Der er alt for meget humbug i disse kirker, mener missionærerne. Men nu kommer de med den rene vare. Men heller ikke den rene vare vil jøderne have.

Missionærerne er overbevist om, at de er sendt af Gud, og så lader Gud den ene missionær efter den anden dø. En naturlig reaktion herpå ville være, at de bad deres bestyrelse om at lade være med at sende en anden. De gør det modsatte!

Hans Nicolaysen i Jerusalem 1831

I 1831 er Nicolaysen for tredje gang på besøg i Jerusalem, ikke for at uddele bibles, men for at lukke Bibeldepotet i Jerusalem. I den forbindelse har han en samtale med Papas Ysa, en lokal arabisk præst af græsk-ortodoks tro. Papas Ysa havde bistået de protestantiske missionærer på forskellig måde. Nicolaysens beskrivelse af denne samtale giver et godt indtryk af, hvordan datidens missionærer reagerede på den manglende succes.

"Da vi talte med Papas Ysa om missionærernes arbejde her, lige fra den første begyndelse og indtil dette tidspunkt, om de

Sønderjyden Hans Nicolaysen: "Vi overlader omfanget af succes til den Herre, som har lovet, at hans ord ikke skal vende tomt tilbage."

mange afbrydelser af arbejdet forårsaget af de mange dødsfald blandt missionsarbejderne og om de mange skuffelser på grund af blandt andet jødernes modstand og uvilje, om hvordan man brændte og på anden måde tilintetgjorde de hellige skrifter, som man fik tilbudt, kunne han ikke undertrykke en bemærkning om, at alt det arbejde og alle de udgifter i de forløbne ti år havde været forgæves. Vi mindede ham om, at det var vor pligt at arbejde med håb og tålmodighed og at overlade tidspunktet for og omfanget af succes til den Herre, som har lovet, at hans ord ikke skal vende tomt tilbage, men udrette, hvad der behager ham og udføre hans ærinde."

Ja, netop: at lade det være op til Herren, hvornår og i hvor høj grad arbejdet skal lykkes. Som Gud siger ved profeten om sit eget ord: "det vender ikke virkningsløst tilbage til mig, men det gør min vilje og udfører mit ærinde" (Es 55,11).

Troen kommer af det som høres

Paulus har lært os, at troen kommer af det, som høres (Rom 10,17). Altså skal evangeliet forkyndes. Det er sagt i en sammenhæng, hvor Paulus taler om jøder. Det er opgaven, vi har fået betroet. Undertiden misforstår vi det og slutter: Når evangeliet forkyndes rent og purt, må troen følge. Det er en fejlslutning.

At forkynde evangeliet rent og purt er vores opgave. Hvordan vi forvalter dette, skal vi stå til regnskab for. Hvorfor nogle mennesker hører ordet til tro og andre til forargelse, ligger skjult hos Gud. Det er noget, har han forbeholdt sig selv. Gud i sin majestæt står ikke til regnskab over for os for dette. Derfor: Hvordan vores forkyndelse bliver modtaget, overlader vi til Gud. Overlader vi ikke dette til Gud, bliver vi mistrøstige og står i fare for at pynte på vore resultater. Eller vi udhuler evangeliet for at få resultater.

Paulus' modstandere i Korinth i midten af 50'erne synes ikke, at Paulus er tilstrækkelig succesfuld. De ønsker større fremgang for sagen, som de er involveret i, men – ifølge Paulus – en fremgang på bekostning af evangeliet. Evangeliet inde-

holder nemlig en skandalon, en forargelse, uden hvilken det slet ikke er gode nyheder, nemlig ordet om korset (1 Kor 1,18-31). Dette ord er en forargelse, som støder jøder såvel som ikke-jøder. Evangeliets kerne – tør man sige det? – udgør den største "hindring" for modtagelsen af evangeliet. I denne sag er forargelsen lige stor for jøder som for ikke-jøder.

Gud har forpligtet os til at forkynde ordet, så troen kan skabes. Selv er han ikke bundet af dette forhold. Hvad Gud ellers måtte gøre for at få mennesker i tale, er hans sag. Paulus kom ikke til tro ved, at nogen forkyndte ordet for ham. Han mødte Jesus, eller rettere: Jesus mødte ham i en direkte åbenbaring på vej til Damaskus. Lukas lader Paulus fortælle om sin omvendelse og sit kald tre gange i Apostlenes Gerninger. Men for Paulus er måden, han kom til tro på, ikke normativ for andre. Han siger ikke: Vent på direkte åbenbaringer eller visioner. Han siger: forkynd! For troen kommer af det, som høres. Og hører man til dem, der i dag får direkte åbenbaringer fra Gud, er man forpligtet på at henvise andre til det åbenbarede ord i Skrifterne.

Paulus: "Vi prædiker Kristus som korsfæstet, en forargelse for jøder og en dårskab for hedninger" (1 Kor 1, 23).

Fortidens forsyndelser

Fortidens antisemitisme og kirkens behandling af det jødiske folk op gennem historien gør Israelsmission vanskelig i dag. Jeg har personligt intet med fortidens antisemitisme at gøre, men kommer ikke uden om den, når jeg tænker Israelsmission i dag. Jeg indrømmer blankt, at når jeg beskæftiger mig med antisemitismen, og hvad der skete under Holocaust, kan jeg stadig fristes til at tie om Jesus over for jøder.

"Denne verdens dybeste ulykke er egentlig ikke den, at de [jøderne] ikke kender Kristus, men netop, at de tror at kende ham, og for dette bærer de kristne, de lever iblandt, skylden. De tror at kende Kristi ånd og tanker, for det må vel være det, der dikterer de kristnes handlinger. De mener at kende Det Nye Testamente! Overalt står der på husfacader og plankeværker, skrevet fynddord vendt mod jøder: "Bij Zyda" (Slå jøden), "Zyd twój wróg" (Jøden din fjende), "Precz z Zydami" (Ned med jøderne) og endnu meget andet, som man

formoder er citater fra Det Nye Testamente! Hvor skal de kunne begribe andet end, at Jesus er jødernes fjende nr. 1, Antisemite antisemit?"

At jeg alligevel og på trods af sådanne forhold fortsætter med at tale jødemissionens sag, hænger sammen med, at Jesus i Det Nye Testamente er fremstillet som Israels Messias og verdens frelser.

Må det lykkes for os at gøre det krystallklart, at Jesus er jødernes ven nr. 1, jødernes jødiske Messias.